

množili zachráněním Milona; v opačném případě je považujte za převážena jeho zkázu.

Slzy, které se mi teď derou z očí, nemají žádný vliv na Milona, jeho duševní síla je neuvěřitelná. Věří, že vyhnání je tam, kde není místo pro ctnost, a smrt je cílem přírody, ne trestem. Milo má takovou povahu, s jakou se narodil: jaké však bude vaše smýšlení, soudcové? Milonovu památku uchováte živou, její samého vyženete? Bude někde na světě místo, které by bylo důstojnější, aby přijalo tak charakterního člověka, než je to, které ho zrodilo?

Obracím se i na vás, stateční mužové, na vás, kteří jste pro republiku prolili tolik krve, na vás, setníci, i na vás, obyčejní vojáci, když je v nebezpečí občan, který nezažil porážku: tato tak velká statečnost bude z tohoto města vyhnána, vypovězena, pohozena před vašimi zraky, když dokonce se zbrání v ruce chráníte tento soud?

Já ubohý! Já nešťastný! Ty jsi mě, Milone, mohl s pomocí těchto lidí povolát zpět do vlasti, a já s pomocí týchž lidí nebudu schopen ve vlasti tě udržet? Co řeknu svým dětem, které tě považují za svého druhého otce? Co řeknu tobě, bratře Quinte, který jsi teď pryč, ale tenkrát v oněch dobách jsi byl mým společníkem? Že já jsem nemohl chránit Milonovo blaho za přispění týchž lidí, pomocí nichž on tenkrát naše blaho uchránil? A v jaké věci že jsem nemohl? V takové, která je drahá všem národům. A proti komu že jsem nemohl? Proti těm, kteří si při Clodiově smrti nejvíc oddělili. Kdo se přimlouval? Já.

Jaký hrozný zločin jsem si to vymyslel, soudcové, nebo jaký strašný čin jsem to spáchal, když jsem vypátral, odhalil, vynesl na světlo a zneškodnil ony příznaky společné zkázy? To je zdroje, z kterého pramení všechny nepřijemnosti mé i mých blízkých. Proč jste chtěli, abych se vrátil? Abych se díval na to, jak jsou vyháněni z vlasti lidé, kteří mi pomohli k návratu? Zapišahám vás, nestrpte, aby návrát byl pro mne trpčí, než byl kdysi odchod do vyhnanství. Vždyť jak mohu věřit, že jsem byl povolán zpátky, jsem-li trhan od těch, jichž zásluhou jsem byl zpátky povolán?

Kež by nesmrtelní bozi dovolili — promiň mi, vlasti, co 38 řeknu; bojím se totiž, aby nebylo vůči tobě zločinné, co musím říci z vděčnosti k Milonovi — kež by Publius Clodius nejen žil, ale stal se raději i praetorem, konsulem, diktátorem, než abych se dožil této podivnané!

Bohové nesmrtelní, jak statečný je to člověk, jak si za slouží, soudcové, abyste ho zachránili!

„Nic takového, nic takového,“ říká on. „Je dobře, že Clodius odpykal zasloužený trest; když to musí být, já si vytrpím trest nezasloužený.“

Má snad tento muž narozený pro vlast zemřít někde jinde než ve vlasti, nebo když už, tak aspoň za vlast? Památku na jeho ducha si tu necháte, ale nedovolíte, aby měl hrob v Itálii? Hlas každého z vás vyžene z tohoto města člověka, kterého, vámi vyhnaného, budou všechna města volat k sobě?

Jak šťastná je země, která přijme tohoto muže, jak nevďčná je naše země, jestliže ho vyžene, jak ubohá, jestliže ho ztratí!

Avšak musím už skončit, vždyť už nemohu pro slzy mluvit, a on mi zakazuje, abych ho hájil slzami. Prosim vás a zapišahám, soudcové, abyste se při hlasování nebáli hlasovat tak, jak cítíte. Vaši statečnost, spravedlivost a spolehlivost, to mi věřte, nejvíc ocení ten, kdo při vybírání soudců vybíral ty nejlepší, nejmoudřejší a nejstatečnější.